

קול ברמה פרשת בא

עורכים// יהונתן אחיאל, נתנאל
הורוביץ

עיצוב גרפי// שחר דידי, יונדב יונל

טורים// הרב נתנאל אריה, הרב ישי
סחואל, דוד אבן ארי, אורי ארון,
אביחי ביטר, עדן משה דה קסטרו,
אלאור ויזן, בראל סוויד, בועז
סמייגל, הלל פישק, אמיר שכטר.

370 איתנו קשר

ישיבת הגולן

חיספין 3.ן. רמת הגולן 12920

www.ygolan.org

חפש אותנו גם ב:

קול ברמה, או בשמו האמיתי הצפק"ש,
הוא צלף הקשר של ישיבת הגולן. העלון
מחבר בין תלמידי הישיבה בהווה, ובין
בוגרינו אשר למדו כאן בעבר. בין חובשי
בית המדרש, ובין חיילינו המשרתים בכל
מקום שהם. העלון נשלח בתבוצה למייל
הבוגרים, מאזפס בישיבה, ונשלח לכל חייל
בהסיוע. נליצ תוצה לכל העוזרים
במלאכה, לכל הכותבים, הצלמים
והמהצקים. עבוצה קשה וחשיבה רבה
הושקעו בליטיון זה.

ט"ו בשבט: חגיגת אביב בעיצומו של החורף הרב נתנאל אריה

בְּאַחַד בְּשַׁבָּט, ראש השנה לְאֵילָן, כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי. בֵּית הַלֵּל אומרים, בְּחַמְשָׁה עָשָׂר בּו (מסכת ראש השנה פרק א). הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, שכבר עברו רוב ימות הגשמים, ועלה השרף באילנות, ונמצאו הפירות חונטים מעתה (רש"י).

וּבְנֹו בְּתִים וַיִּשְׁבוּ וַנִּטְעוּ כְרָמִים וְאָכְלוּ פְרִים... כִּי כִימֵי הָעֵץ - יָמֵי עָמִי (ישעיה סה).

מְטַעֵי עֵצֵי פְרִי עַל אֲדָמַת קוֹדֶשׁ יִפְרִיחוּ תִקְוֹת דּוֹר דוֹרִים (הרב הוה. פתגמי החודשים 'מגד ירחים').

עֵלָה הַשֶּׁרֶף בְּאֵילָנוֹת

ימי שבט. שמש חמימה לוטפת, מתפשטת בגוף החפץ לחלץ עצמותיו, מבקש לפרוץ את מסגורו האפרורי, לדחוק את הנעימות הלאה של תנומת החורף, לפרוש אל הבלוב, אל הפריחה, אל מרחבי החיים השופעים.

"יצאו כבר רוב גשמי שנה", עברו להם רוב ימות הגשמים, ומעתה "עלה השרף באילנות". ענפיהם אשר עד לא מכבר צְמוּקִים וחיוורים היו, הנה חיות נזרקה בהם, הֵעִטוּ צִבֵּעַ וּלְבִשׁוּ חָג, חוּם וְנוֹעַם לופת ומתפתל בשריגיהם, "ונמצאו הפירות חונטים מעתה".

כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה

העץ; שורשים וגזע, ענפים ופירות. גם לאדם; נשמה הנטועה בעומק ההוויה, לו אישיות איתנה, ממנה נגזרות מחשבות ומעשים - תולדותיו. כמו העץ במחזור פריחתו הטבעי כך גם מהלך חייו.

פעמים פורח העץ ונותן שפע ברכה, פעמים נמצא הוא בשלכת, משליך עודפיו מפני הקור, אוגר כוחו לימים שטופי שמש. מרכז האילן ראשו

בפני רוחות עזות, מתנווד מצד לצד, ונשברים עודפי ענפיו היבשים. בקור המקפיא מוצמתים מזיקיו ומרחקים, מתנקה בשטף גשמי הברכה, ומכין עצמו לימי פריחה.

"כי האדם עץ השדה". כימי העץ הם ימינו. תנועות חיינו כמו טופפות בעקבותיו. טיפות הרוח הרוו את נפשנו, ימים של התכנסות והקשבה פנימית עשו את שלהם, ותנועות חיים תובעות את ביטוין. כוח עלום חפץ לפרוץ, להרגיש, צמא לחיים. כוחות חיים בנו, שורשנו גבוהים, נופנו רחב מידות, פירותינו טובים. לו רק ניטיב לטפח את גִּנְנוּ בְּעֵדָן.

חגיגת אביב בעיצומו של חורף

חוגג אדם את ימי הפריחה, את אביב העולם. שמא שת הוא את לבו לימי הכנת העץ לאביבו? אוהב אדם לרוות יְפֵי עֵדֶן הבריאה, כלום עוקב הוא אחרי ההתרחשות הפנימית עת סמויה היא מהעין? המטה הוא אוזן להתחדשות כוחות החיים, צופה באדמה אשר רוותה גשמי שנה, חש את העוררות המתפשטת בגוף האילן?

מה יפה היא ברכת האילנות בימי ניסן, עת מרבדי הפריחה מכסים בשפעת צבעיהם, אך נדמה כי גדולה יותר היא הקריאה להקשבה פנימית לתנועות החיים בעת התהוותן! לחוות את מחזור הטבע כמהלך בו משמש החורף הכנה לאביב, ולהטות לב לכל כוח חיים המתחדש ומבקש לפרוש כנפיים.

כימי העץ ימי עמי

"כימי העץ - ימי עמי". שלכת ארוכה בת שנות אלפיים. קור איום ואפור. פעמים אף נעימות לאה השתלטה על אַבְרִינו. קשה היה לנו להשיל את כתונת הגלות המפוספסת מעל גופנו הצמוק, החיוור. צחוק הגורל. פעמים שאין אדם אוהב להיקרא אל חיי חופש ויצירה. איך אומרים יהודים של חג בתפילת מוסף: "מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאֶרְצֵנו" - אבל ברצוננו - "וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל אֶדְמַתְנוּ" ..

אך ארצנו שמרה אמונים. כמו צוותה ממרום: "וְהִשְׁמַתִּי אֶנִּי אֶת הָאָרֶץ, וְשָׂמְמוּ עָלֶיהָ אִיבֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בָּהּ". רבה הייתה בה העזובה וגדול השיממון (איגרת הרמב"ן לבנו הכ"ז-1267). שוממה כמו מכושפת, מעורטלת וחשוכת חמדה (מארק טווין תרכ"ז-1867), לא כרתה ברית לאף אומה, לא נתנה דוֹדִיהָ לְזָר, לא נפתח מעיינה להיניק את גורי הכלבים. צופִּיהָ, חֲרָדָה ושוקטת המתינה לבניה, עד עת דודים, וְשָׁבוּ לגבולם.

ואתה, אם שְׁאַלְךָ אדם מעולם, 'היאך ומתי יבוא'... אמור לו: "כל אלו הדברים וכיוצא בהן - לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו", אך זאת ידענו, כי נבואת יחזקאל נרקמת עתה אל מול עינינו: "וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמֵּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבוֹא", ואמרו חכמינו זכרונם לברכה: "כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה... אין לך קץ מגולה יותר" (סנהדרין דף צח).

אף אתה - אם אדם של ממש אתה - קום ועשה מעשה, הושט ידך, תן לבך. קום וחיה.

הלכה למעשה

ט"ו בשבט – ראש השנה לאילנות

הרב ישי סמואל

שאלה : מהן ההשלכות ההלכתיות ליום זה, והאם הוא יום חג?

תשובה

ליום זה כמה השלכות הלכתיות. ראשית לגבי הפרשת תרומות ומעשרות. את השנים שבין שמיטה לשמיטה מחלקים לשני חלקים, א'-ג', ו ד'-ו'. השנים הראשונות בכל קבוצה הם שנות מעשר שני, ושנת הסיום היא שנת מעשר עני. בין קבוצה לקבוצה יש מצוות "ביעור מעשר". לכן למעשה צריך להפריש מעשר שני בשנות אבד"ה, ומעשר עני בשנים ג', ו'. שנות המעשר בעצים מתחילות מט"ו בשבט. כלומר, כל עץ שהחיל להפוך לפרי [לפני ט"ו בשבט דינו כדין השנה שעברה, וכל פרי שיחנוט מט"ו בשבט ואילך דינו כדין השנה החדשה.

השנה, אנהנו נמצאים בשנה החמישית, ומט"ו בשבט מתחילה השנה השישית. דין נוסף הקשור למעשרות, הוא ההלכה שנלמדת מהפסוק "עשר תעשר את כל היוצא השדה שנה שנה" צריך לעשר את הפירות של השנה הזאת על פירות של שנה זו, ואי אפשר לקחת פירות משנה קודמת ולעשר על פירות של השנה הזאת. לכן חשוב מאוד לדעת מתי הפירות הונטים. והזמן הקובע בזה הוא ט"ו בשבט.

גם לגבי דין ערלה בפירות, יש לט"ו בשבט חשיבות. את שנות הערלה מונים מרגע הנטיעה עד ראש השנה [א' בתשרי] וכל עץ שנטעו אותו לפני ט"ו באב [45 ימים לפני ראש השנה] כשיגיעה ר"ה יחשב כבן שנה במניין שנות הערלה.

אבל אחרי שעברו שלוש שנים, בשנה השלישית יהיה מותר לאכול מהפירות, בתנאי שחנמו אחרי ט"ו בשבט.

האם יום זה הוא יום חג? באופן פשוט לא, ובאמת הוא אינו נכלל ברשימת חגי ישראל. אבל מ"מ לא אומרים תחנון ביום זה [שו"ע סימן קלא' סי' ו'] והוסף המ"ב שנהגו האשכנזים להרבות בו באכילת פירות. וכן בסימן תקע"ג הוזכר שביום זה אסור להתענות. מכאן נראה שיש ליום זה קצת חשיבות של יום שמחה.

בהתיישבות החדשה בארצנו הקדושה, מנצלים רבים יום זה לנטיעת עצים לציון אחיזתנו בארצנו, ומנהג יפה הוא. כפי שצויין במ"ב נוהגים להרבות ביום זה באכילת פירות, וראוי להקפיד לאכול דווקא מפירות א"י, ויש לבדוק היטב את הפירות היבשים שאינם מתולעים, דבר שמאוד שכיח בהם. וראוי לנצל אכילה זו ללימוד דיני קדימה בברכות וסדר הברכות, ובכך תחשב סעודה זו למצווה.

בין בר-אילן לנווה אילן, תהום וצמיחה

הלל פישר

לשעבר אהרן ברק התנגד למינוי בנחרצות. בכנס משפטנים שהתרחש אז בנווה אילן הודה ברק שאמנם גביזון מוכשרת ויש לה את היכולות המתאימות לתפקיד, אבל "לרות יש אג'נדה" ולכן לא ראוי שתתמנה. בין בר-אילן לנווה אילן פעורה תהום, שכן מחד בית המשפט העליון מצייר את עצמו נקי מאג'נדה מאידך הוא טבוע באופן מגמתי בעולמו הצר כפי שהקלטת מלצר הוכיחה. מי שיסיט את עיניו לעבר התהום ויעמיק

בה, ימצא פסק דין משנת התשנ"ב "פס"ד בנק מזרחי", או בשמו השני "המהפכה החוקתית". לא כאן היריעה להרחיב על הנושא, אך לענייננו נציין

שבאותה שנה עבר בכנסת "חוק יסוד כבוד האדם וחירותו" ברוב (מצחיק) של 32 מול 21. בפס"ד בנק מזרחי הרחיבו השופטים את מעמדם של חוקי יסוד בכך שבסמכותם לבטל חוקים אחרים, וכך "חוק יסוד כבוד האדם וחירותו" מצא את עצמו מהצעת חוק שעלה על בימת הכנסת בקושי, לאחד מעמודי התווך ביחסי הכח בין הרשות המחוקקת לרשות השופטת. הנשיאה לשעבר דורית בייניש הסבירה בנאום ב"מכון הישראלי לדמוקרטיה" שמעבר ל"דמוקרטיה פורמלית" שמשמעותו שלטון הרוב,

"ההבדל בין פורנוגרפיה לאינטימיות הוא המצלמה", כך היה מצליף הרב פרומן לעבר אותם תלמידים שהיו מבקשים להקליט את השיעורים שהיה מעביר בישיבת עתניאל. הרב פרומן אמנם כינה "פורנוגרפיה" רק הקלטה שמגיד השיעור מודע שהוא מוקלט, אך מכלל לאו ניתן לשמוע הן – אם אתה רוצה לתעד רגע מוצנע, תצניע את מכשירי התיעוד. בכנס משפטנים באוניברסיטת בר-אילן הוקלט השופט

חנן מלצר ללא ידיעתו, ונתפס עם המכנסיים למטה. בהקלטה, יו"ר ועדת הבחירות לשעבר, מביע באופן מופגן אהדה גלויה כלפיי עו"ד שחר בן מאיר-עוטר סדרתי לבג"ץ, שכל

עתירותיו היו באופן גורף נגד מפלגות הימין. מלצר הורה לקהל למחוא לבן-מאיר כפיים על פעילותו ו"תרומתו" לבחירות הנוכחיות. בן מאיר סינן לעבר מלצר שגם לו יש חלק, מכיוון שהוא אותת מבלי שידוע שהוא מעוניין בעתירות הנ"ל. מלצר מצדו ענה לו: "הטעות היחידה שלך היא מבלי שאני יודע". מלצר לא ידע שהוא מוקלט, ובכך חשף לציבור את ערוותו המוטה.

לפני 15 שנה הייתה מועמדת רות גביזון להיות שופטת בבית המשפט העליון. נשיא בית המשפט העליון

שנוצרה והתהוותה אך ורק בלאום בודד, חוץ מהמשפט העברי. התוקף האלוהי למשפט העברי העניק לו את הסגולה הנצחית, וכך היא המערכת המשפטית היחידה בהיסטוריה שלא רק שרדה בגלות, אלא עיקר התפתחותה נעשתה בארצות נכר. מנחם אלון התבטא פעם שלכל למערכת משפטית יש לא רק היגיון פנימי, אלא גם נשמה. הנשמה שאלון מדבר עליה הוא תמצית כמוס של האמונות והרצונות הגלויים והנסתרים שיש לכל מערכת משפטית, שהיא יונקת אותם מהעם ורוח התקופה. אם כן, נשמתה של המשפט העברי, משפט התורה, יונקת מהרצונות והאמונות הכמוסים של הקב"ה. כמאמר המדרש "אנכי- נוטריקון אנא נפשי כתבית יהבית".

הרב עמיטל היה מדגיש לתלמידיו שנותן התורה הוא גם בורא האדם

קיימת גם "דמוקרטיה מהותית", הכוונה לערכים דמוקרטיים שחובה על כל דמוקרטיה שרוצה לשרוד לשמור עליהם. "כבוד האדם וחירותו", הוא אחד הערכים הכי חיוניים לדמוקרטיה, ותפקידו וחובתו של בית המשפט הוא להתערב ולאכוף את הערכים הדמוקרטיים.

כל מערכת משפטית מקבלת את הצדקתה מהסכמה של השלטון, ואת חיוניותה ממדינה ריבונית. במידה שהשלטון מחליט לבטל את הסמכות של הרשות השופטת- היא נופלת, שהרי אין לה כל כח לכשעצמה משום שהיא רק מייצגת את החוק ותו לא. החיוניות של המשפט מותנה במדינה ריבונית, שכן לכל אורך ההיסטוריה עם שאיבד את ריבונותו, איבד גם את המערכת המשפטית שהוא הגה ובנה. כל זה נכון על כל מערכת משפטית, למעט המשפט

העברי. במעמד הר-סיני, נגלה הקב"ה ל-60 ריבוא, והעביר לעם ישראל תושב"ע הנושאת אופי דיני-משפטי. הרמב"ם מבאר שהתורה לא ניתנה לאדם פרטי אלא לכלל, לכן היא נושאת אופי משפטי, כדי לתקן ציבור (מו"נ ח"ג פ"לד). המשפט העברי נושא ייחוד לאומי: אין אף מערכת משפטית

לחברו ובין אדם למקום. הדיין מונחה שמעבר שכלו החריף, כדי לשפוט דין צדק הוא זקוק לסיעתא דשמיא. זאת מכיוון שנקודת המוצא הוא שהדיין נותן "לנשמתו של הקב"ה" להופיע בדין. תורה זו שמחברת בין שמיים לארץ, וטומנת בתוכה מוסר ומשפט, מאפשרת לאדם הסופי להדבק בנשגב השלם. בית המשפט הנוכחי מוטה מכיוון שהוא נתלה על ערך מופשט, סגולתה של התורה שבמהותה היא מחוברת לחיים. סגולה זו מביאה את פסיקותיו של בית-הדין העברי לפסיקות ישראליות, מכיוון שהליבה שלה אינה ליבה מופשטת ומנותקת שמנסה לכפות איזו שהיא תיאוריה על החיים, אלא נובעת מיסוד הבריאה עצמו. בין בר-אילן ונווה אילן נפער תהום, על תופסי התורה להיות ערים לכך, להפשיל שרוולים, ולנטוע לתוך התהום "עץ חיים".

והעולם, ועל כן יש התאמה בניהם. בפרשת "בא" יוצאים ישראל ממצרים לאחר תקופת שיעבוד ארוכה. הקב"ה גילה את אותותיו, והודיע לכל העולם שיש מנהיג לבירה. על מצע של ניסים שהעידו על שליט לעולם, נגלה אליהם הקב"ה ונתן להם את תורתו, תורה שהיא איננה רק מסדרת ומארגנת את החברה, אלא את כל החיים. לעולם התלמוד, אין חלוקה מהותית בין מסכת "בבא קמא" למסכת "ברכות", אין הפרדה בין המשפטי-חברתי לדתי. כך לדוגמה הכלל "שלוחו של אדם כמותו" שנכון לענייני קורבנות ותפילה, נכון גם לענייני קידושין וגביית חובות. אנחנו רגילים למצוא בגמרא אמירות בסגנון "שני דברים אינם ברשותו של אדם ועשן הכתוב כאילו הם ברשותו, ואלו הן: בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה" ולא לשים לב שיש לכאורה ערבוב תחומים בין אדם

"מהן המילים אם לא שתיקה"

אלאור ויזן

אולם יש להיזהר מפני הנטייה להשתעבד למילים. המילים הן לא ההתחלה, אלא הסוף של התהליך. הן המסגרת שקבענו אחרי שהבנו שיש מה למסגר. יש נטייה לשכוח את השורש הראשוני, את העולם הפנימי שממנו יצאנו אל תבניות המילים. נסביר יותר- אי אפשר לספר למישהו רק במילים מה זאת אהבה עד שהוא לא יחווה אותה בעצמו. וכך גם לגבי

אמונה. ובעצם כל

דבר שקשור

לחוויה

פנימית

של

האדם.

המילים הן

קצה

התהליך של

עולם פנימי, שרק בא

לידי ביטוי בתבנית כזאת או אחרת. לא סתם לאסקימוסים יש עשרות מילים לתאר קרח- כי הם חווים אותו כחוויות חיים בלעדית ועמוקה, וממילא כל הבדל דק מקבל אצלם משמעות חדשה, שרק באה לידי ביטוי במילה אחרת.

אבל הרי גם אם נשתמש במילה פשוטה כמו "כיסא", שנינו נדמיין דברים שונים, מה שבוודאי נכון

אי אפשר לחשוב ללא מילים. מהרגע שבו תינוק לומד לדבר, כל מחשבה נעשית בעזרת מילים. אין לנו יכולת לחשוב ללא התבניות של המילים. עצם המחשבה על כך, גם היא נעשית בצורה של מילים. וזה ברור, שהרי מילים הן התבניות שלנו למסגר עולם פנימי, והן התיבות שבהן אנחנו מסדרים את כל שסביבנו. בזה מותר האדם מן הבהמה, ביכולת ליצור

סדר וחוקיות גם

בעולמות

הרוח

העמוקים

ביותר,

כשהוא

בונה

מדרגות של

מילים בדרך אל

המגדלים שבאוויר.

בזה גם דבק האדם במידותיו של הקב"ה, שברא את העולם בעשרה מאמרות, ובכך הוציא את העולם מתוהו ובוהו, ויצר סדר וחוקיות בחושך שעל פני התהום. אין ספק שיש יתרון עצום ורווח גדול לעושר רוחני שמלווה באוצר מילים עשיר, כי הוא מקנה לאדם נתיבים נוספים לפסוע בהם, ודרכי חשיבה חדשות.

יכולה להעביר במדויק לגמרי את העולם הפנימי, ואפילו אם כן לא בטוח שהצד השני יקלוט אותה כמו שצריך. לכן, בפתחם של ימי השובבי"ם, אני ממליץ על שתיקה. לא שתיקה של אדישות, אלא שתיקה של התבוננות עמוקה, שתיקה של "וידום אהרן", שתיקה של "שתוק, כך עלה במחשבה לפני". שתיקה שתעזור לנו להבין את העולם הפנימי בצורה יותר מדוייקת, בלי לתת למילים להפריע לנו. מה דעתכם, אולי נשב לשתוק משהו יחד?!

גם לגבי עולם פנימי! אז אולי בעצם אין בכלל משמעות למילים?! ברור שיש. עצם זה שאתם קוראים את הטור הזה, ומבינים מה כתוב בו, ואולי אפילו מזדהים, מראה שיש משמעות לגשר שמילים יוצרות. אבל צריך לזכור שהן רק גשר, וכדי לגשר צריך שיהיה קודם כל שני מקומות לגשר בניהם, כלומר שני עולמות פנימיים שעוזרים אחד לשני לבוא לידי ביטוי.

לכן המילים הן כה חשובות, אבל הנכונה, שהרי לא כל תבנית

מלחמת העולם הראשונה-חלק א

אמיר שכטר

- בוגר הישיבה, סטודנט לתואר שני (מאסטרנט) בהיסטוריה

כשאנו לומדים בספר "אורות" של הרב זצ"ל את פסקאות "המלחמה" אנחנו יודעים ש"מלחמת עולם של עכשיו" עליה מדובר היא מלחמת העולם הראשונה שבעת התרחשותה נכתבו פסקאות אלו.

אני זוכר כתלמיד בישיבה שכאשר למדנו בשיעור אורות עם הרב אייזנטל את פסקאות אלו, הרב אייזנטל פתח את השיעורים בדיבור על זוועותיה של מלחמת העולם הראשונה ובסבל וההרג הרב שהיא הביאה לעולם וחשבתי שראוי לכתוב סדרת מאמרים על המלחמה הנוראה הזו שהתרחשה בין השנים 1914-1918 למניינם, שבעקבות מלחמת העולם השנייה שהתעלתה עליה בזוועות ובחורבן שהביאה [לעולם בכלל ולנו עם ישראל בפרט במסגרת השואה] זיכרונה של מלחמת העולם הראשונה, האיומה והנוראה קצת נדחק לצד ולכן אתחיל במאמר זה בסדרת מאמרים בהמשכים לגבי המלחמה, הרקע לפריצתה, מהלכיה ותוצאותיה.

הרקע לפרוץ המלחמה

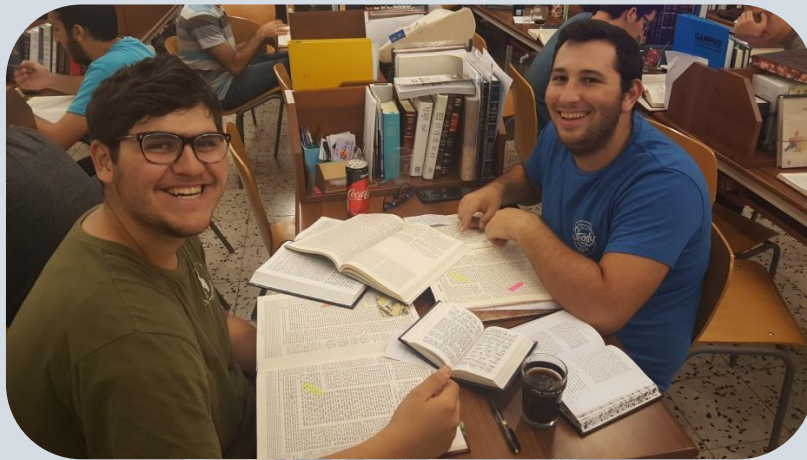
כשפרצה המלחמה ב-1914 למניינם מפת העולם וליתר דיוק מפת אירופה והמזרח התיכון לא הייתה נראית כפי שאנו מכירים אותה כיום.

אירופה התבססה בעיקר על אימפריות חובקות ארצות:

האימפריה האוסטרו הונגרית: מנהיגה היה הקיסר פרנץ יוזף וכללה את מדינות אוסטריה, הונגריה, צ'כיה, סלובקיה, רוב מדינות יוגוסלביה, וגליציה שכיום היא חלק מפולין.

האימפריה הגרמנית: מנהיגה היה הקיסר וילהלם השני והיא כללה חלקים מפולין ומצרפת של היום.

האימפריה הרוסית: מנהיגה היה הצאר ניקולאי השני והיא כללה את רוב פולין של ימינו ואת אוקראינה, בלארוס, ליטא, לטוניה, אסטוניה, ופינלנד של ימינו.

האימפריה הבריטית: מנהיגה הרשמי היה המלך ג'ורג' החמישי והיא כללה אימפריה חובקת עולם.

האימפריה הצרפתית: גם היא כללה אימפריה חובקת ארצות באפריקה ובאסיה..

ובמזרח התיכון - האימפריה העות'מנית: בראשה עמד הסולטן מהמט החמישי והיא כללה את ארץ ישראל וכל הארצות סביבותיה - מדינות ירדן, סוריה, לבנון, טורקיה, ועירק של ימינו.

בין המעצמות הללו החלה מתיחות על רקע של מאבקי כוח ושליטה בין הממשלות על השפעה בעולם ועל רצון להתפשטות טריטוריאלית, וגם בתוך האימפריות עצמן עליית הרגש הלאומי שהחל במהלך המאה ה-19 למניינם הביא לעמים השונים שהיו במסגרת האימפריות לתסיסה ולרצון לעצמאות ולביטוי לאומי משלהן.

תחשבו על זה שרוב המדינות המוכרות לנו כיום לא היו קיימות אז ועמיהן התקיימו במסגרת אימפריות רב לאומיות.

ההתנקשות ביורש העצר האוסטרי

במסגרת המתיחויות הללו ב-28 ביוני 1914 למניינם ביקר יורש העצר של האימפריה האוסטרו הונגרית פרנץ פרדיננד בסרייבו -בירת בוסניה של ימינו ואז חלק מהאימפריה האוסטרו הונגרית, וצעיר סרבי בשם גברילו פרינציפ ירה למוות בדוכס פרנץ פרדיננד וברעייתו, הם הועברו לבית חולים אך מתו מפציעיהם.

המניע להתנקשות היה רצונם של הסרבים שחיו בבוסניה בעצמאות מהאוסטרים וזאת למרות שסרביה עצמה -מדינת הלאום שלהם הייתה באותו הזמן עצמאית. האוסטרים שזעמו על ההתנקשות הביאו אולטימטום בלתי הגיוני לממשלת סרביה ולאחר שזה נדחה על ידה אוסטרו הונגריה הכריזה מלחמה על סרביה.

רוסיה החליטה שהיא עוזרת לסרבים והכריזה מלחמה על אוסטרו הונגריה וגרמניה באה לעזרתה של אוסטרו הונגריה.

הצרפתים שראו בכל הקלחת הזו הזדמנות לנקום בגרמנים על תבוסתם להם במלחמה שהייתה בין גרמניה לצרפת 40 שנה קודם [מלחמת פרוסיה צרפת 1871 למניינם] הצטרפו לעזרת רוסיה וסרביה ולאחר שהגרמנים ניסו לפלוש לצרפת דרך בלגיה שהכריזה על נייטרליות ואליה הם נכנסו ככוח כובש, בריטניה שחתמה עם בלגיה עשרות שנים קודם לכן על הסכם הגנה הכריזה מלחמה על גרמניה כ"גב" שנתנה לבלגיה.

וככה החלה הקלחת של מלחמת העולם הראשונה כחודש לאחר ההתנקשות בסרייבו.

מערכת של בריתות ואינטרסים טוותה את רשת החוטים למלחמה האיומה הזו שנמשכה במשך 4 שנים.

על מהלכיה הראשונים של המלחמה ועל התעצבות זירות הקרב השונות ייכתב בעז"ה בחלק ב' ...

הפרלמנט

בעד מפלגה כוללת אביחי ביטר

איך נוכל ללמוד מהחרדים? כלום יש לנו להתחנך מהחילונים?!

יתרה מכן, המפדל מאז ומעולם הייתה מפלגה קטנה, המקסימום השפעתה הייתה קישוש פרוטות לישיבות והחזקה בתיק החינוך (האם "חינכנו" את העם?!). אם אנחנו מאמינים שמטרת הציבור שלנו זה להשפיע על כלל הציבור מתוך תורה גדולה, האם מפלגה קטנה ונבדלת היא הפתרון להשפעה גדולה וחשובה כזו בעובי הקורה של הציבור הישראלי?! הרי מפלגה כזו יכולה מקסימום להלחם עד זוב דם למען שימור חלקי של "הסטטוס קוו" ללא שיפור אמיתי של המרחב הציבורי במדינה.

לענ"ד אם נפעל בתוך הציבור הישראלי, נוכל לצור השפעה אמיתית. אנחנו באמת רוצים דיסטנס מהציבור מתוך "ראש קטן" מזרוחניקי או שנפעל מנקודת מבט תורנית שתשפיע בתוך הציבור?! לי נראה שהדיסטנס הזה יוצר רק אנטוגניזם. כי אנחנו פה, והם שם, ואנחנו רוצים שהם יבואו אלינו. בואו נביא את העם למקומו הראוי מתוכו!

סופסוף נגמרו ה-4 שנים (ה"ג חודשים) מאז הבחירות האחרונות, כולנו מתגעגעים לדיבורי פוליטיקה. הפעם ננסה לדון בסוגיא פוליטית חשובה-האם לציבור שלנו, הציונות הדתית, צריך מפלגה סקטוריאלית- מגזרית או לא. לא אדון בפלטפורמה הפוליטית-פרקטית שלה כי אם על עצם העקרון, למעלה מהמישור הפרקטי אלא במישור המהותי.

מין הרב במאמר "מסע המחנות", מזהיר בריש גלי בפני הסכנה של הגדרת ציבורים מסויים ומגזרים מסויימים במסגרת ספציפית, שכן השארות בתוך מסגרת תוך קטלוג מגזרי מונעת מהאדם לעשות חשבון נפש אמיתי עם דרכיו וממילא מללמוד את נקודת הטוב של השני.

לענ"ד האמירה של מפלגה סקטוריאלית היא אמירה של תיחום עמדות וקטלוג במסגרות. אם נשאר מפלגה מגזרית קטנה וחמודה לא נוכל לבחון בביקורת שכלית- רוחנית אמיתית כלפי צדקת דרכנו והיכן עלינו להשתפר.

הפרלמנט

בעד מפלגה סקטוריאלית בראל סוויד

עקב המצב הפוליטי בארץ, השיסוי החברתי ומערכות הבחירות ההולכות ובאות כעונות השנה, נשאלת שאלה כלל-ארצית, על אופן הבחירות במדינתנו. האם נכון להישאר בשיטה הנוכחית או שמא יש לשנות את השיטה המוכרת ולהידמות אלקטורליאלית לשיטת הבחירות האמריקאית. ידוע שהשינוי החברתי עונה מול שני גושים מרכזיים, ימין ושמאל-מרכז, האם נכון יהיה להקים מפלגת ימין גדולה ומפלגת שמאל-מרכז.

לשאלה זו יהיו גדולים וחכמים ממני שיוכלו לענות, ננסה לענות בקצרה על השאלה הנוגעת למגזרינו האם נכון או לא נכון יהיה בעבור נציגי מגזרינו להצטרף למפלגת השלטון. מפלגה סקטוריאלית או מפלגה כלל מגזרית לשאלה הזו נצטרך להתייחס למספר פרמטרים שיקבעו את התשובה.

- א. מדוע מלכתחילה הוקמה המפלגה¹?
- ב. האם המפלגה עונה על הצרכים המגזריים והאידיאליים?
- ג. מי ילחם עליי?
- א. ריבוי השסעים בעם בתקופת "קום המדינה" התבטאה כמו כן בכנסת ישראל(לא שונה מאוד מהיום). מספר המפלגות היה רב ואחוז החסימה היה דל, מה שנתן את הפתח לכל מגזר לבטא את האני מאמין שלו.
- ב. עם זאת לא תמיד האני מאמין המופשט עולה בקנה אחד עם הפרגמטיקה(אם כל כך ברור לכלל המפלגות הדתיות צביון השבת, למה עד כה לא הועבר או לפחות נסיון ההעברה של חוק תואם לאידיאל ולהלכה?).
- ג. מעבר לכך, כשמדברים פוליטיקה השאלה הנשאלת היא איפה יש יותר כוח? במלחמה הפוליטית הזו צריך לומר שהשלם קטן מסך חלקיו, הכוונה כוחה האלקטוריאלי של המפלגה המגזרית גדולה יותר מאשר שאנשיה יהיו בתוך המפלגה הגדולה. היכולת של אותם אנשים להילחם על זכויותיך, "איטרנסך" האישיים והלאומיים תוכל להתממש רק באמצעות-"הסחטנות הפוליטית". לאחר הצגת השקפה חיצונית, אבקש לסיים בדבריו של הרמב"ן. ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות וכו', רוצה לומר, מעבר להתיישבות אסור לעזוב. וזה עיקרון חשוב, העיקרון מבטא את הקשר המיוחד של העם לארצו, לציווי ה' לצביון יהודי

¹ מעתה ואילך אשתמש בלשון "מפלגה" חרף המחלוקת העניינית בתוכה. וברור שגם לזה יש להתייחס אך אין זה המקום.

בארץ ישראל. המאבק הפוליטי הוא רק פועל יוצא של מלחמת תרבות והשקפות. לא נעזבה ולא נפקירה היא שלנו, עליה אנו נלחמים עליה מסרנו נפשנו, ומטובה אנו חיים. מקור שפע תורה וקדושה.

ולעניות דעתי ניכר בבירור שקידום האינטרסים שלנו כמגזר המאמין בדרך התורה המצוות הוא רק ע"י דרך אחת והיא להישאר ולקדם מתוכנו במפלגה סקטוריאלית גרידא (וכן גם לסחוט פוליטית), לא מתוך שיסוי מתוך קידום תורתנו(האני מאמין שלנו).

יארצייט

השבוע, ביום ו' (ה' שבט) חל יום פטירתו של האדמו"ר השלישי מגור, רבי יהודה אריה ליב אלטר (השפת אמת). הוא נולד בוורשה בכ"ט בניסן ה'תר"ז (1847). בגיל שנתיים נפטרה אמו, ושש שנים מאוחר יותר התייתם גם מאביו ועבר לגור בבית סבו. מגיל צעיר ניכרה שקדנותו והתמדתו. סבו שכר עבורו מלמד שילמדו תורה, והתנה עמו שלשה תנאים: שיעירו כל בוקר לפני עלות השחר, שילמד עמו שמונה עשרה שעות ברציפות וכן שבכל יום יחדשו משהו בלימודם.

בגיל 15, נישא ליוכבד-רבקה בתם של הרב יהודה קמינר ואשתו הדסה. כדי שלא יהיה שמו של החתן כשם החותן, צווה עליו סבו האדמו"ר להוסיף לשמו את השם "אריה". לאחר החתונה נשאר בני הזוג לגור בעיירה גור. באותן השנים, כמעט שלא בא במגע עם אנשים והיה עסוק רק בתורה ובתפילה.

בגיל 19, נפטר סבו, והוא התמנה לרב העיירה גור על פי צוואת סבו. בגיל 23, לאחר הפצרות מרובות הסכים לשמש אדמו"ר, אך סירב לשבת בראש השולחן, במקום של סבו, ומאז יושבים אדמו"רי גור באמצע השולחן ולא בראשו.

רבי יהודה לייב סירב לקחת כסף מן החסידים, והיה מתפרנס מחנות קטנה שניהלה אשתו. גם את חסידיו היה מדריך להעדיף עיסוק

במלאכה או במסחר על פני הרבנות. בתקופת הנהגתו נבנה בית מדרש חדש גדול ומרווח, ובחצרו נבנו אגפי מגורים שנועדו לשמש את אלפי החסידים שבאו לשהות במחיצתו בחגים ובשבתות. שחזור מדויק של קיר בית המדרש ניתן לראות

בירושלים בשכונת מחנה יהודה סמוך לקבר בנו בעל אמרי אמת.

בחודש אב תרס"א נפטרה אשתו הראשונה וכעבור שנה הוא נישא לבתו של האדמו"ר ברוך מגורליץ. בתרס"ה (1905) חלה במחלה נדירה, וכעבור שבועיים נפטר בה' בשבט תרס"ה בגיל 58 שנים בלבד. החסידים תלו את מותו בדאגה הרבה שחש לאלפי חסידיו שהיו מגויסים באותה העת לצבא הצאר הרוסי בשל מלחמת רוסיה-יפן. בני ביתו העידו כי בכל ימי המלחמה היה ישן על הרצפה כשרק מעילו מכסה אותו וממרר בבכי על גורלם. הוא נקבר בעיירה גור, לצד סבו רבי יצחק מאיר אלתר.

לאחר פטירתו הוצא לאור ספרו שבו כתב את דברי התורה שנשא במהלך שנות כהונתו. שם ספרו 'שפת אמת' נבחר מהפסוק בו סיים את מאמרו האחרון, שנכתב כמה שבועות קודם לפטירתו. על שם ספרו זה כונה האדמו"ר בשם 'שפת אמת', כינוי שבו לא היה שימוש במהלך חייו.

**מצבת קברו של השפת אמת באהל המשותף לזקנו
החידושי הרי"ם, בבית העלמין בעיירה גורה קלוואריה
שבפולין**

הכר את האברך

דוד אבן ארי מראיין את עדן דה קסטרו

שלום עדן מה שלומך?

ב"ה.

אז ספר לי קצת על עצמך, מי אתה?

אני עדן משה דה קסטרו, או יותר נכון, משה עדן דה קסטרו. עדן זה השם הנפוץ ביותר, משה לא משתמשים, לא יודע למה... בין 23 וקצת, נשוי, ב"ה, ללבנת, נשוי שנה וחצי בערך (מקווה שאני זוכר טוב) גר פה בשכונת 24 המפורסמת והחשובה, שיעור ו' כרגע....

מהתחלה אתה איתנו?

כן. משיעור א' אני פה.

ועשית הסדר?

הייתי בצבא, נח"ל 932, סיימתי הכשרה עם כל החבר'ה, יצאתי לקורס מ"כים מוקדם, מפקד טירונים שמונה חודשים, וחתכתי הביתה.

אתה מרגיש שהיציאה לקורס מ"כים הקנתה לך כלים לחיים?

בוודאי! בכוונה ביקשתי שאני לא אהיה תחת חיילים בינ"שים, וזה היה חוויה ממש מעצימה. למדתי להתמודד, לא ברמה של להכיר את העולם השני, (אני בא ממשפחה כזו- חצי מהמשפחה שלי לא שומרים תורה ומצוות לצערי) יותר מהמקום של אחדות, של באמת לאהוב אותם, באמת לדאוג להם כמו אחים ובנים, ונהנתי מכל רגע. היה חוויה מטורפת.

ומה הכי קיבלת בתקופה הצבאית שלך?

שאלה טובה. דבר ראשון הצבא לדעתי זה מציאות קצה. כמו ששיביבה היא מציאות קצה, כך גם הצבא. ושם באמת ראיתי איך אני מתנהל במצב הזה, ראיתי מה אני צריך לשפר בעצמי, ראיתי מה התכונות הטובות שלי, תכונות פחות טובות, וכל פעם אתה קם, יום יום ומתפלל שהיום הזה יהיה יום יותר טוב ושיהיה כוח לשפר ולתקן לעשות את הדברים יותר טוב.

דבר שני, לצאת מ'הסרט'. אני מתכוון שאנחנו יושבים פה בישיבה ולומדים, עם ישראל וזה, והישיבה זה בועה. פתאום אתה מנפץ את הבועה הזו. פתאום אתה רואה איך אתה מוריד את זה לכלים מעשיים. איך אני אומר להוא בוקר טוב, שלפני רגע הוא חילל שבת, איך אני מגשר על הפערים ובכל זאת אוהב את זה.

וגם, כמובן, מימוש עצמי. אני מאוד אוהב את מסגרת הצבא. מאוד מאוד אוהב. היה לי מאוד טוב שם, היה לי נפלא בכל המובנים.

אז תגיד לי, מה בדיוק הסדר יום של אברך בישיבה? איך זה שונה מאדם רווק?

או! שאלת השאלות, נגיד את זה ככה זה מאוד משתנה אם אתה עובד, ואיפה אתה עובד, או אם אתה לא עובד. אם אתה לא עובד, ברמת העיקרון סדר יום רגיל – קם, תפילה, סדר בוקר, ארוחת צהריים בישיבה (כי בבית לא בטוח שהאישה נמצאת), אם

לומדים בהפסקת צהריים מה טוב, אם האישה נמצאת בבית אז כמובן- סדר עדיפויות. סדר צהריים משתדלים שיהיה מלא עד תומו, ואז אחרי זה בשעה שש, (יש כאלה שנשארים יותר יש כאלה שבשעה שש) הולכים הביתה ומה שנקרא 'מתפעלים' את הבית: עושים מה שצריך, כביסות, כלים, עם האישה כמובן. מי שעובד זה מאוד משתנה. העבודה לוקחת נתחים פה ושם, אבל משתדלים שהסדר יום לא יהיה שונה מהותית מסדר יום של בחור, כי בסופו של דבר המטרה שלשמה באנו היא לשבת וללמוד תורה, משתדלים לגשר על זה.

יפה, אז מה בדיוק התוכניות והשאיפות שלך להמשך?

בגדול, התוכנית היא לפחות עוד שנתיים להיות פה בישיבה, בעז"ה להמשיך בלימוד תורה, אם זה בכולל אם זה בחברותות, מה שבא ברוך הבא. ואחרי שנתיים נראה. בעז"ה אשתי תסיים את התואר, נעשה חושבים, נראה איפה אנחנו עומדים, נראה... בעיקר לשבת ללמוד טוב.

ושאיפותי להמשך החיים הן, במובן הראשון, אחת השאיפות שהיישום שלה מתחיל פה בישיבה היא להכניס את לימוד התורה ואת האהבה לתורה הביתה כבר מעכשיו. כלומר, שהבית יהיה לו עיקר אחד, וכולם יודעים מה העיקר הזה. וזה לא משנה כמה ילדים יש, ולא משנה איפה עובדים, יש עיקר ויש טפל. זו שאיפה מאוד מאוד גדולה. ושאיפה שניה, זה באמת בתור זוג, בתור כל אחד בפני עצמו, להבין מה הכוחות שיש לנו. מה הקב"ה רוצה מאיתנו, לחשוב על זה המון, לגלגל את זה בראש, ואז לאט לאט להיכנס בעצם לחיים, ולראות איך עושים את זה בתור בית, בתור משפחה, בתור לבד...

לימודים?

כן. בעז"ה. יש תוכניות ויש מה שהקב"ה מתכנן... אנחנו עובדים על פיו.

אם תצטרך להביא טיפים לצעירים, איזו שהיא פיסת מידע נכספת, מה היא תהיה?

שאלה נפלאה. אז זה קצת ארוך, אבל תסבלו את זה. כשאני הגעתי לפה בשיעור א', לצערי, לא הגעתי לפה 'הכי באירוע' ולקח לי זמן ככה, מה שנקרא 'להניע את העסק'. אז טיפ ראשון: אל תוותרו לעצמכם.

מתי אתה חושב שעשית את הסוויץ' ?

שאלה טובה. אני חושב שזה היה תחילת שיעור ב'. לא שהייתי משהו, אבל ניסיתי בכל אופן. אז כן היו הרבה קשיים בהתחלה, קשיי קליטה, קשיים עם החברים, עם הלימוד תורה... לא באתי ממסגרת כזאת, אז בכלל זה היה קשה. אז דבר ראשון זה לא לוותר. וכשאני אומר לא לוותר, זה לא כמו שנראה לכם, לשבת ולשבור את הראש מול הגמרא, אלא זה לחשוב. לשבת, ולחשוב מה עושה לכם טוב. מה אתם אוהבים לעשות, ודרך זה, לאט לאט להרחיב את המעגלים. לראות איך מכניסים עוד ועוד... ללמוד על החשיבות של התורה, איפה זה פוגש אותנו, וכו', וכו'...

ועוד דבר מאוד חשוב, זה החברים. אני אישית, אם לא היו לי את החברים שהיו לי בשיעורים א' ו-ב', אני חושב שלא הייתי פה מזמן. כי באמת, חברים טובים אפשר לבוא, אפילו לא לבוא לפרוק אצלם את הקשיים העולמיים שיש, סתם לבוא, לשתות איתם קפה, מילה טובה, צחוקים, מעביר קצת את התחושות הפחות טובות, ולאט לאט חוזרים אחרי זה ללמוד. אז זה שני טיפים מרכזיים. ודבר שלישי ואחרון, לפחות מקווה שזה האחרון, אני מאמין שמדברים על זה, אבל בתור אחד שקצת חווה את זה אגיד גם: לנצל את הזמן. בתור אדם נשוי, אתה צריך לחלק את עצמך להרבה דברים. לאישה, ללימודים, לעבודה...

לדעתך, בפרקטיקה, מה השיטות הטובות ביותר לניצול זמן?

או! שיטות עבודה לניצול זמן?! א. אני חושב שזה המון המון ניסוי וטעייה. כלומר יש המון המון שיטות: לחלק את היום לחצאי שעות, וכל חצי שעה לרשום מה אתה עושה. לעשות את הדברים מהר. אם זה לרוץ בין דבר לדבר, או להשתדל להיות יותר זריזים. אבל לא בטוח זה יתאים לכולם אז לנסות! לא לפחד לנסות! אם אתם חושבים שלחלק את הזמן שלכם זה טוב, תעשו את זה. אם אתם חושבים שלעשות את הדברים בזריזות זה טוב, אז תעשו את זה. אם אתם חושבים שזה לשנות את התודעה, אני חושב ששם העבודה העיקרית נמצאת בעצם. זו דעתי. שתודעתית, להבין שוואלה, כל שניה זה משמעותי! כל משהו שאנחנו עושים זה משמעותי. זה לוקח זמן. ניצול זמן לוקח זמן. זה מצחיק, אבל ברגע שזה נכנס לתודעה, זה יושב שמה עם ברגים ולא זז.

תרצה להוסיף משהו?

אני אוסיף משהו אחרון שנראה לי מאוד חשוב. לפעמים חושבים שהחבר'ה הבוגרים יותר של הישיבה, שיעור ה' ו' הם מלאכים שמשוטטים להם, ובייחוד אברכים. אז צאו מהסרט הזה! לכולם יש את הקשיים שלהם, וצריך תמיד לזכור את זה.

בסוף אנחנו עובדים בגוטה...

ברור! עובדים בגוטה, מסדרים עגבניות, הכי כיף בעולם. אבל סתם, המשתמע מכך, למעייישה, מה שאני רוצה להגיד, זה שאני מאוד אשמח אם החבר'ה יפנו, שיהיה יותר אינטארקציה בין השכבות. לא צריך לפחד. אז אפילו לא חברותא, אפילו סתם לשבת לדבר, להגיד שלום. אני חושב שהחבר'ה הבוגרים גם מחפשים את זה, ואני מאמין שגם החבר'ה הצעירים, וזה יועיל לכולם.

יישר כוח!

יציאת מצרים – גאולה או גירוש

בעז סמייגל

פרשתנו היא אחת מהדרמטיות בתורה כולה - בתום עשר המכות, יציאת מצרים יוצאת לדרך. התכנון אמנם אלוקי כולו, אך ברצוני לשאול: מי מבצע את התוכנית בפועל?

בפשטות, ה' הוא שמסובב את הסיפור: "וַיְהִי בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִיא יְקוֹק אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם" (שמות יב, נא). עם זאת, נראה שבפועל פרעה והמצרים שולחים את בני ישראל, כמו שה' אומר למשה: "עוֹד נִגַע אֶחָד אָבִיא עַל־פְּרַעֲה וְעַל־מִצְרַיִם אַחֲרֵי־כֵן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְחוֹ כָּל־הָ גֵרֶשׁ יִגְרֶשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה" (יא, א). וכן לאחר המכה: "וַתַּחֲזֹק מִצְרַיִם עַל־הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן־הָאָרֶץ" (יב, לג).

שוב, ברור שהתכנון אלוקי, אבל מהפסוקים עולה שהתוכנית האלוקית מתבצעת לפחות בחלקה דרך פרעה ומצרים. מי שמפציר בבני ישראל לצאת ממצרים - זה לא בני ישראל עצמם אלא דווקא פרעה ומצרים. בני ישראל אפילו הגיעו לליל ט"ו ניסן לא מוכנים: "וַיֹּאפּוּ אֶת־הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֵגֶת מִצּוֹת כִּי לֹא חָמֵץ כִּי־גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלּוּ לְהַתְמַהֵמָה וְגַם־צִדָּה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם" (יב, לט). אם כן, בני ישראל יוצאים ממצרים, אך מי ש"שותף" למהלך הם פרעה ומצרים בעוד בני ישראל סבילים.¹

בניגוד ליציאת מצרים, בחציית הירדן ה' משתף את בני ישראל ויהושע מנהיגם לאורך הסיפור כולו: "וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הַתְּקַדְּשׁוּ כִּי מִחָר יַעֲשֶׂה יְקוֹק בְּקִרְבְּכֶם נִפְלְאוֹת" (יהושע ג, ה). אמנם כתוב "וַיִּמְהָרוּ הָעָם וַיַּעֲבְרוּ" (ד, י), אך יחי ההבדל: בני ישראל יצאו ממצרים בחיפזון כי גירשו אותם, ואילו כאן הם ממהרים מרוב התרגשות! הבדל נוסף הוא בהכנות שלפני: "הִכִּינוּ לָכֶם צִידָה" (א, יא).

¹ אינני בא להעביר ביקורת על בני חלילה אלא עלינו להכיר במציאות, שעד לפני שעות בודדות הם היו עבדים. ולכן, בגלל מצבם הנפשי הירוד, אומר הנצי"ב: "ע"כ נדרש להעלות דעתו וצלמו של האדם לאט לאט" (העמק דבר, שמות ו, ו). כלומר, בהמשך יהיו בני ראוים - אך קודם כל עליהם לעבור תהליך מסוים. הנצי"ב מדבר על ארבע לשונות הגאולה ביחס למתן תורה, אני מבקש שניישם את העיקרון שלו כמו כן בלשון החמישית - הכניסה לא".

הפעם, העם מגיע מוכן - אין הפתעות. נראה שבני ישראל עברו מעין תהליך התבגרות מאז יציאת מצרים - שבניגוד לדור היוצא ממצרים שממהר וכנראה קצת מבוהל, הדור שנכנס לארץ מגיע מוכן ובטוח בעצמו.

ניתן להסביר את הפער בין שני המעברים (ים סוף וירדן) דרך מחלוקת בגמרא:

אמר רב יוסף: בוא וראה כמה גדול אדם זה, שנעשה לו נס כזה. אמר לו אביי: אדרבה, כמה גרוע אדם זה שנשתנו לו סדרי בראשית (שבת נג, ב).

כלומר, כשיש נס אפשר להבין אותו בשני אופנים מנוגדים. האם הנס הוא ביטוי לגדלות האדם או שמא מעיד על קטנותו? ברצוני להציע, שזה אחד ההבדלים בין הדור שיצא ממצרים לזה שנכנס לארץ. הדור שעמד על שפת ים סוף מתאים יותר לדברי אביי - עם שהיה שקוע 210 שנה בעבדות הוא עם מסכן. ולכן נאמר שם: "יִקְנֶה יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְיֶשׁוּן" (שמות יד, יד). מאידך, הדור שנכנס לארץ מתאים לדברי רב יוסף. הם דור שגדל בנסיבות אחרות לגמרי, ה' אומר להם שחור על גבי לבן מה הולך לקרות. זהו דור שמסוגל לראות את עצמו ראוי לזכות להיכנס לארץ ישראל.

מכאן ראינו כמה חשוב עיקרון ההכנה, שלפעמים הוא שעושה את כל ההבדל, שהרי רק בספר יהושע בני ישראל זוכים להיכנס לארץ ישראל. או, במילים אחרות, הגירוש של ספר שמות נהפך בספר יהושע סוף-סוף, לגאולה.

”דורנו הוא דור נפלא, דור

שכולו תמהון. קשה מאוד למצוא לו דוגמא
בכל דברי ימינו. הוא מורכב מהפכים שונים,

משמשים בו

הוא שפל

רם ונישא,

חייב, וגם

אנחנו

על אופיו

לעזרתו... הבה

נכין לו את הדרך, נראה לו את מבוא העיר...

נודיע לו שימצא מה שהוא מבקש, דווקא

בגבול ישראל...”

חושך ואור

בעירבוביה.

וירוד, אך גם

הוא כולו

כולו זכאי.

חייבים לעמוד

למען נוכל לצאת

(עקבי הצאן – מאמר הדור”)